

ערכין ל

משה שווערד

1. רמב"ם הלכות עבדים פרק ח הלכה ו

המוכר עבדו לחוזה לארץ יצא בן חורין וכופין את רבו השני לכתוב לו גט שחרור ואבדו הדמים, ומפני מה קנסו כאן הלוקח לבדו שאילו לא לקח זה לא יצא העבד לחוזה לארץ, המוכר עבדו לסוריא ואפילו לעכו כמוכר לחוזה לארץ.

2. חידושי הרשב"א מסכת קידושין דף כ עמוד ב

אי אמרת אין נגאל לחצאין הנך מאה פקדון ניהו. תמיהא לי היכי הוּו פקדון והא איהו לפרעון קבלינהו דאף כשת"ל דאינו נגאל לחצאין היינו שאינו יכול לכוף את האדון לקבל פדיונו לחצאין אע"ג דבעלמא הוי פרעון כדאמרינן במציעא (ע"ז ב') פרעי' זוזא זוזא פרעון הוי אבל אי ארצייה ואיתרצי וקביל לפרעון אמאי לא הוי פרעון כיון דקבלי' קבלי' ואף כשתמצי לומר שאסור לגאול לחצאין כשם שאסור לגאול תוך שתי שנים כדתנן בערכין פ' המוכר שדהו דתנן התם המוכר שדהו בשעה שהיובל נוהג אינו מותר לגאול פחות משתי שנים שנאמר במספר שני תבואות ימכור לך, ואמרינן עלה בגמרא אחד הלוקח ואחד המוכר קיימי עלה בעשה אפ"ה אי עבר וקביל קביל ואיפריק לה, ועוד דבתוך שני שנים איכא עשה משום דכתיב במספר שני תבואות ובעינן שנים תקנה וליכא אבל בגאולת חצאין לא אשכחן....

3. עה"ש העתיד | הלכות יובל לג: י

יותר כח מהוא עצמו ויש להסתפק אם גם בזה אסור אפילו ברצון הלוקח או דוהו רק לענין השתי שנים בלבד וכן נ"ל עיקר דהנה הש"ס שם לענין השתי שנים דקדק זה מהשנה מדלא קתני אינו גואל אלא אינו מותר לגאול ע"ש

ובדין זה שינוי במשנה לא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב ברעה ויגאל ביפה ולא ילוה ויגאל ולא יגאל לחצאין ולא קתני אינו מותר כבשם ש"מ דברצון הלוקח שרי:

4. ספר מנחת חינוך - מצוה שלט - אות ט

[ט] והא דנשבח השדה אינו נותן רק לפי מה שמכר, היינו דוקא בהשביחה מאליה, אבל השביחה הלוקח ודאי השבח שייך ללוקח ושמן לו השבח, ומחוייב ליתן לו השבח כמו ביוצא ביובל שיתבאר בסמוך [אות י"ז]. ועיין ב"מ ק"ט ע"א דהאי זביני מעלייתא רק יובל אפקעתא דמלכא, ע"ש, הכא נמי זביני מעלייתא רק גזירת הכתוב דגואל וחוזרת אליו, אם כן בודאי השבח שהשביח הלוקח שייך ללוקח, וכדפירש רש"י להדיא בערכין ל' ע"א מכרה וכו' והשביחה, פירש רש"י מאליה, מבואר דאם השביח הלוקח שייך ללוקח, וזה פשוט:

5. תוספות מסכת ערכין דף ל עמוד א

איכא בינייהו דאייקר וזל ואייקר - ה"ה דהוה מצי למימר דאייקר וזל בלוקח אחד בלבד דאילו לרבי דלא דריש העודף בין לאיש אשר מכר בין לאיש אשר בתוכה צריך לגואלה כפי המכר דהיינו ביוקר ולרבי דוסתאי ברבי יהודה אזלינן בתר העלוי שבקרקע ונגאלת כפי העלוי אלא לפי דאירי במתניתין בשני מוכרין ניחא ליה למינקט נמי איכא בינייהו בשני מוכרין.

• שטמ"ק אות יא

6. שטמ"ק אות יב

7. תוספות מסכת קידושין דף כ עמוד ב

גאולתו גאולתו גמר - נראה לר"ת דלאו ג"ש גמורה היא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא דאי ג"ש גמורה היא א"כ מאי קאמר או דלמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרינן הא כיון דהוי ג"ש בין לקולא בין לחומרא אית לן למילף דאין ג"ש למחצה וכן משמע לקמיה גבי בתי ערי חומה קאמר היכא דגלי גלי והיכא דלא גלי לא גלי ואי ג"ש היא אפילו היכא דלא גלי נמי.

8. פני יהושע מסכת קידושין דף כ עמוד ב

גמרא בעי מיניה רב הונא בר חנינא מרב ששת עבד עברי הנמכר לעכו"ם כו' או דלמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרינן. ופירש"י דגאולת חצאין גופא אשכחן קולא וחומרא, ועל זה הקשו בתוספות הא קי"ל דאין גזרה שוה למחצה, וכתבו דלאו גזרה שוה גמורה היא. ויש לתמוה דהא בערכין (דף ל' ע"א) משמע להדיא דגזרה שוה גמורה היא דהא ילפינן בהאי גזרה שוה דשדה אחוזה בהשביח והכסיף אזלינן לקולא מעבד עברי. מיהו אדרבא מהתם גופא מוכח דלאו גזרה שוה גמורה היא דהא איצטריכו קראי בהשביח והכסיף בשדה אחוזה, אלא אהא דמקשינן התם ממאי דקראי לקולא דלמא לחומרא הוא דמשנינן דילפינן גאולתו גאולתו מעבד עברי וא"כ הו"ל כמו גילוי מילתא, ועדיין צ"ע. ויותר נראין בזה דברי הראב"ד ז"ל שהביא

הרשב"א ז"ל בחדושו דהא דאמרינן או דלמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרינן, היינו דלענין השביח והכסיף בשדה אחוזה דאזלינן לקולא ילפינן שפיר האי גזרה שוה, משא"כ לענין גאולה לחצאין דלחומרא היא לא ילפינן האי גזרה שוה ועיין בסמוך:

9. ספר עבודה ברורה

והקשה המהר"ם שי"ף (כ"מ סכ.) דמאי שנא
מהא דתניא (כ"מ סכ.): שנים שהיו מהלכין בדרך
וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם
- מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. אמר
רבי עקיבא "ןחי אַחיד עַקָן" חייך קודמים לחיי
חברך. וא"כ הכא נמי נימא דחייך קודמים, וישכב
עליו הארון./ותירץ, דשאני לענין פיקוח נפש שגם
חברו מזהר כמוהו להחיותו, וא"כ לא ירויח בזה
שיתן לחברו שהרי חברו יצטרך ג"כ לקיים מצות
הצלה בחברו ולהחזירנו לו, אבל כאן רק הארון
מצווה להיטיב לעבדו אבל העבד אינו מצווה
להיטיב להארון, עכ"ד.

10. תוספות מסכת ערכין דף ל עמוד ב

כמה קשה אבקה של שביעית - פירוש דהיינו סחורה דאין זה עיקר האיסור דעיקר האיסור הוא חרישה וזריעה ואם תאמר ומגלן דעל ידי סחורה בלבד קלקולים אלו שמפרש כאן באין עליו דלמא על ידי חרישה וזריעה דוקא הם באים וי"ל דהיינו מדה כנגד מדה ע"י שמכר פירות שביעית הוא מוכר את אשר לו.

11. ספר בניהו בן יהוידע על ערכין דף ל/ב

בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית, אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו ונ"ל מה הלשון אומרת בא וראה להיכן יבא ומה יראה. ונ"ל בס"ד דהוא דריש סמוכין על קושי העונשים של זה הסוחר בפירות שביעית, אך ידוע דאיכא אמוראי דאין נוהגין לדרוש סמוכין וכמ"ש בגמרא אתון דלא דרשיתון סמוכין מפקי לה מהכא אגן דדרשינן סמוכין מפקי לה וכו', ולזה אמר רבי יוסי בר' חנינא להשומע בא לבית המדרש ששם דורשין סמוכין, ואז תראה כמה קשה עונשה של שביעית, דיש ללמוד מיני עונשין שלה מדרשה של (שביעית) [סמוכין]:
ועוד נ"ל בס"ד הכונה לומר לא תקשי לי קושית התוספות [ד"ה כמה] שהקשו מגלן למדרש אלו העונשים על המסתחר בפירות שביעית, ודילמא אלו נאמרו על חורש וזורע בשביעית דאסוריהו מפורש בכתוב, לזה אמר בא וראה, כלומר אלו העונשים שאני דורשם על המסתחר בפירות שביעית, בא וראה אותם בחוש הראות שנתקיימו ונעשו כולם באדם המסתחר בפירות שביעית, דלאו תא שמע בלבד קאמינא לך אלא תא חזי נמי קאמינא ...

12. ספר עבודה ברורה

[עייין שם מה שהביא מספר חשק שלמה---שענין שמיטה להראות שלה' הארץ ומלואה ומדה כנגד מדה הוא צריך למכור נכסיו]

13. ספר המקנה על קידושין - דף כ עמוד א:

בגמרא כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה וכו'. נראה דכוונת הברייתא לאשמועין הכא מלתא דרב הונא משום דבאמת בכל פעם העונש יותר חמור כדמפרש לקמן הברייתא והטעם הוא בזה משום דכשנעשה לו העבירה כהיתר הוא חמור טפי ממזיד שהמזיד מכיר בתורת ה' ובמצותיו אלא שיצרו כופהו מה שאין כן כשנעשה לו כהיתר שהוקל בעיניו מצות הבור' וזה החטא הוא גדול מן המזיד וגם תשובתו קשה מאוד לפי שנחשב לו כהיתר .... אבל כשנעשה לו כהיתר אינו מכיר בחטאו וכשמקבל העונש הוא מתרעם על מדותיו של השי"ת ב"ה כיון שהוא צדיק בעיניו ובוזה יגדל החטא יותר ...

14. תוספות מסכת ערכין דף ל עמוד ב

או לעקר זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה - לפי שסופן של עבודות כוכבים לעקר דריש הכי.

15. רמב"ן על ויקרא פרק כה פסוק מ

מז -מח - משפחת גר זה גוי, כשהוא אומר לעקר, זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה, להיות לה שמש, ולא לאלהות, אלא לחטוב לה עצים ולשאוב לה מים, לשון רש"י, מתורת כהנים (פרק ח א) ואם כן יאמר "או לעקר ומשפחת גר" וקרא עבודת כוכבים "עקר", בעבור שאדם חייב לשרש אחריה ולעקרה ....

16. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נידוי וחרם סימן שלד

הגה: ומגיד למי שהוא חייב נידוי, <א> ואפילו יש לחוש שעל ידי כן יצא לתרבות רעה, אין לחוש בכך (פסקי מהרא"י סימן קל"ח).

17. ט"ז יורה דעה סימן שלד

ואפילו יש לחוש שע"י כן יצא לתרבות רעה. - תמיה לי האי מילתא טובא דהיאך נחוש לאיסור שעושה זה ונביאהו לידי תרבות רעה ח"ו אשר כל באיה לא ישובו והנה מקור דין זה בפסקי מהרא"י סי' קל"א וז"ל וראיה ממה שמצאתי בקובץ שהוכיח מהא דאמר באגודה פרק הנושא שאמר רבינו הקדוש בעת פטירתו בדרך נבואה דרב אחא בר יאשיה שמתינהו להנהו דאקפו פירי בכורא וחללו שבת ואשתמוד משום דשמתניהו וקשה מאי קמ"ל תלמודא בהאי מילתא ורבינו הקדוש גופיה למאי הלכתא ניבא דבר זה אלא לאשמעינן דאפילו אם נראה להכמים שמפני שהן מגדין מאן דהו שבשביל כך יצא לתרבות רעה לא יניחו עבור זה מלעשות כהלכה עכ"ל. ומ"ש בשם פרק הנושא הוא ט"ס אלא האי נבואה דרבי היא בפרק עשרה יוחסין (דף ע"ב) ולעד"נ דמהא אין ראיה כלל דהתם משמע שרבינו הקדוש בא להזהיר את השומעים שידעו שיש פסולים בבבל כמו שאמר התם טובא דיש מקום שכולם מזמרים ויש מקום שיש ב' אהים שמחליפים נשותיהם זה לזה וע"ז אמר ג"כ שיש מקום בבבל שסרו היום מאחרי המקום ברוך הוא דשמתניהו רב אחא כו' ועל כן יש להתרחק מהם וא"ל הלא המפורסם א"צ ראיה ולא דמי לשאר המקומות שהזהיר שיש מזמרים שהם אינם ידועים משא"כ בזה שהמיר ובודאי בלאו הכי יפרשו מהם לזה אימא לך דמכ"ש לק"מ דכוונתו של רבי היתה להוכיח שהנבואה דבר בו בשאר הדברים שאמר אף שלא היו מבוררי' בעיני השומעים ויביאו ראיה מדבר זה שיראו שהוא יודע בא"י מה שנעשה היום בבבל מהנך דשמתניהו רב אחא וזה א"א כי אם בדרך נבואה מזה ידעו שגם בשאר הדברים רוח ה' דבר בו כנ"ל ברור כוונת נבואה זו ויש לי להביא ראיה איפכא מתלמוד ערוך פ"ק דקדושין (דף כ') במי שנמכר לעבודת אלילים עצמם דהיינו לחטוב לה עצים ושאר צרכים לא לשם אלהות ואמרה תורה שצריך לגאול אותן דתנא דבי ר' ישמעאל הואיל והלך זה ונעשה כומר לעבודת כוכבים אימא לידחי אבן אחר הנופל כלומר שלא תהא לו גאולה ת"ל גאולה תהיה לו והנה ק"ו יש כאן דמה התם שכבר נעשה כומר לעבודת כוכבים ואפ"ה הזהיר' תורה בקום עשה שחייבין לפדותו ק"ו בזה שעדיין לא התחיל בעבודת כוכבים כלום פשיטא שצרכים אנו להיות נזהרים להיות לפחות בשב ואל תעשה ולא לעשו מעשה להביאם לידי עבודת כוכבים ודאי זה דבר שאין שוה על הלב להניחו וראיה עוד ממ"ש הגאון מוהר"ר יודא מינץ ז"ל בתשובה סי' ה' וז"ל ובראותי שא"א להציל שתי נפשות מישראל שלא יצאו לתרבות רעה ח"ו אמרתי להתיר מינקת חבירו כו'. ומביא ראיה מפ' השולח (ד' ל"ח) ההיא איתתא [אמתא] דהוה עבדי אינשי בה איסור' אמר אביי אי לא דאמר שמואל כל המשחרר עבדו עובר בעשה כו' ע"ש וא"כ ק"ו בזה שאין לעשות מעשה שיש חשש ממנו כנ"ל ברור שאין לעשות למעשה כהג"ה זאת אע"פ שהיא מהלכה ממקום קדוש בעל אגודה ז"ל ובאגודה שלנו לא נמצא זה כלל ועיין מ"ש בס"ס זה בשם רש"ל:

18. ספר עבודה ברורה

✓ ובהגהות מהר"ץ חיות השיב על הוכחת הט"ז, שהרי כאן לא איירי שהוא מוכר את עצמו לעבודת כוכבים ממש, אלא רק לחטוב עצים ולשאוב מים, והוא לא עבר בזה עבירה, לכן לא אמרינן אידחי אבן אחר הנופל, משא"כ אדם שעשה עבירה ודינו לנדות, לא מתחשבים בזה שהוא ידחה.

19. שו"ת חוות יאיר סימן קמא

שאלה ששאלת פלוני דפקר ביי"ג ובקשו הקהל לענשו בממוץ ולעשות כרוז עליו והרב מ"ץ שלהם מיחה בידם באמרן דאיכא למיחש דפקר טפי ויאכל ג"כ דבר איסור ויצא חוץ לדת וקולר העון יהיה תלוי בקהל שהביאו לידי כך. הנה לכאורה צדקו דברי הרב זכר לדבר מ"ש הרמב"ם הובא בש"ע בח"מ סי' י"ז ס"ג שאין בנו כח להעמיד משפטי הדת על תילם ובכה"ג כתב מהרי"ו הובא בהג"ה ביי"ד ס"ס של"ד שנהגו להקל מלמחות בעוברי עבירה וכו'. [ע"ע הג"ה רמ"א ח"מ ר"ס י"ב] גם ארז"ל במס' סוטה לעולם תהא שמאל דוחה וכו' לא כיהושע בן פרחי' וגו' וברוב דפוס' לא נדפס המאורע מפני הסכנה. ועוד דאמרינן ניהא לת"ח ליעבד עבירה זוטא להפריש תרומה שלא מן המוקף כדי שלא ליעבד ע"ה עבירה רבה. ותו אמרינן במידי דאינו מפורש באורייתא מוטב שיהיו שוגגין וכו' אף דתוכחה מ"ע היא מכל הלין איכא למישמע דראוי לנו לצאת מגדר הדת מחשש קלקול חברינו בקלקולא רבה אף שכבר התחיל בקלקלה ואכל שום וריחו נודף. אבל כד מעיינת בעיון הדק היטב תמצא שהרב המורה לא לצדקה מיחה בהקהל. וחוששני לו מתטאת אדרבה לו נאה היה ללבוש קנאת ה' צבקות לנדותו ולענשו עד כי יבא לקבל תשובה ולא יוסף סרה ואם ניהוש לזה ח"ו יוסיפו בני עולה לעשות כל איש הישר בעיניו גם הדיין יחוש לגיזום ולחשש כזה ולא יצדיק צדיק וירשיע רשע לאשר חמוץ ולהשליך טרף משיני רשעים ותושלך אמת ארצה ומשפטי ה' בטלים. ודווקא במידי דחבירו לא פשע כלל חיישינן בכה"ג ואמרינן מוטב וניהא לת"ח ליעבד איסורא זוטא וכו' ומ"ש מוטב שיהיו שוגגין וכו' ג"כ חבירו לא פשע שהרי שוגג הוא עתה ועוד מאחר דידע שלא יקבל תוכחה ממילא אין מצוה כלל להוכיחו כי תכלית התוכחה הוא להחזיר חבירו למוטב ומ"ש שאין בנו כח וכו' היינו לענין עמידת בעלי דינים ועדים דאין בזה ביטול מצוה כלל במ"ש ועמדו שני האנשים ואינה רק אסמכתא כמ"ש הסמ"ע וע' מ"ש מהר"ם שנהגו (ונ"ל ראיה למנהג מ"ש אלמלא תודס אתה וכו' ובעי למימר דבעל אגרוף הו' ונלמד עוד ממסקנא דמטיל מלאי וכו' דאפילו על חשש מניעת ריוח דת"ח כ"ש על גרם היזק ממונם רשאים למנוע מלנדותו) להקל מלמחות בעוברי עבירה טעמו בצדו מפני חשש סכנה של המוחים [כ"ש של הציבור עשו"ת מהר"ם מלובלין קל"ח] לא מחשש קלקולם של בעלי עבירה ומ"ש לא כיהושע בן פרחיה וכו' היינו מפני שהגדיל לעשות עמו להחרימו בפרסום גדול ולא היה חייב נידוי בהוא עובדא שאמר ההוא אכסניא עיני' טרוטות וע"ש

מש"כ באם פשע בר ישראל במידי דחייב עלי' ממון או מלקות או גידוי אין למנוע כלל מחשש שיוסיף ויגדל עון לזוז ח"ו מדין ודת תורתנו וגדולה מזו אמרו במשנה [ע' תשובה קמ"ב הסמוכה ומ"ש בסמוך עליה בהשמה] כרם רבעי מציינין אותו וכו' בד"א בשביעית פי' שהכל הפקר מש"כ בכל השנה אין להזהירו ולהודיע שיש בדבר פלוני עבירה מפני דבלאו הכי נמי ע"כ יש בו עבירה זולת זה הלעיטהו לרשע וימות ומעולם לא חשו סנהדרין בזמן הבית לזה פן ע"י חשש זה ירבו בעלי עבירה ועל בכה"ג אמרו אף הם מרבים שופכי דמים בישראל. והרי בן אשה ישראלית יצא מב"ד של משה מחויב עמד וגידף ולית דחש ליה. וגבי גרים מאיימין עליהם ומודיעין להם שפלות וגלות ישראל מ"ט דאי פריש לפרוש משום דקשין גרים לישראל וכו' ש"מ דחוששין לתקנת הכלל אף שהוא נגד תקנת היחיד ועוד אמרינן גבי גרים מפני מה הזהירה תורה בכ"ד מקומות על אונאות הגר מפני שסורו רע פי' פן יחזור לסורו ומ"מ אמרה תורה משפט אחד יהיה לגר ולאזרח ולא חששה פן יחזור לסורו: ה"נ עבדינן אנן לעשות כדין וכדת תורתנו ולא נחוש לקלקול המקולקל שפשע אף ביחיד נגד יחיד כ"ש בשיש חשש לקולקול הנשארים אשר עיקר עונש הרשע מכוון לזה כמ"ש התורה כמה פעמים והנשארים ישמעו ויראו ובכה"ג ארז"ל בפ' הנחנקין שהב"ד אין רשאין למחול על המראת הזקן שלא ירבו מחלוקת בישראל אף שודאי אין עבירה במחילתן ומה מאוד צריכין אנו לחוש לקלקול הדור אף להמית נפש נקי צדיק מדין שנעשה בו כמ"ש שאחד רכב על הסוס בשבת וסקלוהו מפני שהשעה הית' צריכ' לכך כ"ש שלא נצא חוץ מקו המשפט מחשש לקולקול המקולקל שפשע. וריש שבת מקשי הש"ס על דבעי לפרש הדביק פת בתנור התיירו לאחר לרדותו קודם שיבא לידי איסור סקילה וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך ופי' התוס' היינו משום שחברו פשע אף כי רדיית הפת אינו רק איסור דרבנן. ומצאתי שכ"כ מהרא"י מאגודה הביאו רמ"א בהג"ה י"ד ר"ס של"ד ולא תימא דשטר ושוברו עמו הוא כי ה"ה בט"ז השיג על זה אמינא אף כי קטני הרב בט"ז עבה ממתני וכד ניים ושכיב דעת' צילא טפי מכד שתינא רביעי' חמרא ואכילנ' בישראל דתורא מ"מ יש בי כח להשיג כדי להציל ולסתור ע"מ לבנות ולטעון ע"מ לפרוק ולהעמיד דברי אגודה ומהרא"י ורמ"א. דמ"ש דרבי בנבואתו קמ"ל להודיע שנבואתו אמת אין לנו דוחק גדול מזה הן מסברא דנימא בנבואה שנזרקה בפיו לפני מותו שבא להודיע בכוונה ורצון להוכיח שדבריו אמיתיים הן מגמ' שכבר אמר שם ג"כ דברים שע"י נתאמתו דבריו בלידת רב אדא ובכמה ענינים יע"ש ובמה דמייתי ראייה מנמכר לע"ז פס"ל וכל תמונה אין בו נדנוד ראייה דודאי מי שיכול להוציא מומר כזה כופר ביחוד ובבורא עולם מידם מצוה רבה עשה שאין במעשיהו נגד הדת גם הנמכר מפני דחקו נמכר ורוצה לחזור לדת עתה אמרה תורה גאולה תהיה לו ואין צורך להאריך בזה. ומה שהביא עוד ראייה משו"ת מהרר"י מינץ אין התשובה בידי ויש לי לעיין שם אי"ה כי באמת צ"ע דראיה דמייתי מהרר"י מההיא אתתא דהוי עבדי בה אסורא וכו' י"ל שאני שם דהוי חטא רבים שאפילו למצוה דרבים לענות איש"ר במנין מצוה לשחררו כבגמ' וש"ע י"ד סי' רס"ד סע"ט וע' בתוס' ריש שבת הנ"ל ואם תרצה לומר דגם חשש המרת ב' נפשות שזכר מהרר"י מקרי רבים א"כ מכ"ש דאין ראייה ממהרר"י למ"ש ט"ז. ועוד את"ל דמ"ש הט"ז לתרץ מה קמ"ל רבי לא תירץ מה קמ"ל הש"ס דהאגודה זכר שניהם ודוק. כך נלפענ"ד אף כי באמת לדעתי מגמ' דמייתי אגודה אין ראייה דהש"ס אשמעינן דברי נבואת רבי בשעת מותו ע"ד תוסף רוחם יגועון וכי גרע הא מילתא מכמה מעשי' וסיפורי הגדה משבחי חכמינו ז"ל דאיתא בגמ' וכ"ש דדוחק לומר דרבי גופי' קמ"ל דין חדש תוך נבואתו ועוד דא"כ צריכ' אנו ג"כ טעם למ"ש היום נולד רב אדא וכו' ואינך דמייתי שם. ועוד נראה דאם הי' לנו מקום לומר דקמ"ל הש"ס או רבי דין חדש הי' לנו יותר ויותר לומר דאשמעינן דלא יפה עשה רב אחא שהחרימם דחזי מה סליק בהו וקמ"ל רבי דיש לחוש להמרה במקום דיש חשש כמו בההוא עובדא שחיללו שבת בפרהסיא דאי לדעת אגודה נשאר קשה מה צורך בדברי רבי מה שכבר נתפרסם בבבל ובלי ספק שבהמשך הימים יגיע השמועה גם לא"י. ומ"מ מה שכתבנו לקיים דברי אגודה: נלפענ"ד אמת ונכון ואין זר לומר דרב אחא לא יפה עשה דלא עדיף מכן פרחיה: נאם יאיר חיים בכרך טו"ב טב"ת לפ"ק + ע' שתי הלחם סימן ל"א בתשו' הגאון ר' יעקב עמדין. + + /מהגהות ב"ד/ עשו"ת שאילת יעב"ץ (סי' ע"ט) ושתי הלחם (סי' ל"א) וח"ס אה"ע ח"א (סי' ל"ו) ודרכי הוראה למהרצ"ח (סי' כ"ז) וש"ת זכרון יוסף ח"א ח"ה (סי' י"ז) מ"ש בדברי המחבר: +